

El futur no està escrit

Per uns nous mitjans de comunicació al País Valencià

Josep M. Alcañiz

UNA SITUACIÓ GENS FALAGUERA

Una ullada a les dades disponibles ens indica que la societat valenciana està per sota de la mitjana estatal en lectura de premsa. En canvi, està al capdavant en consum televisiu. Podríem preguntar-nos, certament, si la falta de lectors de premsa es deu a la baixa qualitat del producte o a l'inrevés, però el fet que els valencians també estem a la cua en lectura de llibres ens trau de qualsevol dubte.

Per tant, almenys, els valencians miren molt la televisió. Però quina cadena i quins programes? En això també marca la diferència. Mentre al conjunt de l'Estat és TVE-1 la que se situa al capdavant de les audiències, la cadena preferida al País Valencià és Tele-5, la més decantada cap a l'entreteniment i la banalitat. En qualsevol cas, és impossible estar informat dels assumptes

valencians a través de la televisió. Les cadenes privades estatals només fan de la nostra actualitat un seguiment distanciat, «des de Madrid». En això coincideixen amb la televisió pública estatal, sobretot des que, arran de la reorganització de la cadena, es va desmantellar el Centre de Producció de València. Les dues concessions de TDT d'àmbit autonòmic –la COPE i *Las Provincias*– tenen uns altres assumptes dels quals ocupar-se i les locals no gaudeixen de la solvència econòmica necessària per a fer informatius dignes d'aquest nom. La televisió que hauria de fer-los sense excusa, TVV, porta 15 anys batent tots els rècords de manipulació, no només per la manera com explica l'actualitat que decideix explicar, sinó per la naturalitat amb què ignora olímpicament la meitat dels valencians i les seues activitats.

Un altre fet remarcable és la molt migrada presència de la llengua pròpia als mitjans de comunicació valencians. Dels cinc diaris que s'editen ací, cap ni un concedeix al valencià un espai que no siga merament testimonial, com passa també amb les capçaleres estatals que produeixen edicions regionals. I la televisió autonòmica, que mai ha emès íntegrament en valencià, ha anat reduint la presència de la nostra llengua fins mantenir-la només en una part dels informatius de Canal 9 i en

Josep Manuel Alcañiz Castells és periodista i llicenciat en Filosofia. Ha estat cap d'informatius del centre territorial de TVE a València i, posteriorment, cap d'edició dels informatius de Canal 9 fins a la *neteja ètnica* en la televisió pública perpetrada pel PP el 1996. A hores d'ara és guionista del programa *Medi Ambient* de Punt 2 i articulista del diari *Levante-EMV*. És coautor del llibre *La televisió (im)possible* (Tres i Quatre, 2000).

algun programa aïllat. És cert que se'n fa un ús molt superior en Canal 9-24 i en Canal 9-2, però també ho és que s'hi tracta d'emissores amb una audiència molt més baixa que la *cadena mare*. I ja és això poca audiència, si tenim en compte que Canal 9 s'ha passat tot 2010 en xifres pròximes al 6 per cent, les més baixes de totes les cadenes autonòmiques.

LA PREMSA ESCRITA

Després de molts anys de plànyer la mala qualitat de la premsa autòctona, hem arribat a un moment en què ja no hi ha premsa autòctona. De les cinc capçaleres valencianes d'informació general que ixen diàriament al carrer, cap està en mans d'empreses valencianes. Les dues que més ho semblen són *Levante-EMV* (València) i *Información* (Alacant), editades per societats mercantils amb nom valencià però filials, al capdavant, del grup estatal de diaris regionals Prensas Ibéricas. *Las Provincias*, emblema durant molt de temps del «valencianismo bien entendido», és propietat des de fa anys del grup Vocento, editor entre altres d'*ABC*, *El Diario Vasco*, *Punto Radio* i *Net TV*. Finalment, tant *Mediterráneo* de Castelló com *Ciudad*, d'Alcoi, són propietat del grup Zeta, editora d'*El Periódico de Cataluña*. A aquests diaris cal afegir aquells de difusió estatal que inclouen alguna mena d'edició autonòmica, sobretot el mateix *ABC*, *El País* i *El Mundo*. La situació de tots ells és, en major o menor mesura, de precarietat econòmica. La fugida de la publicitat cap a altres mitjans i la caiguda de les vendes deguda a la l'autocompetència de les edicions en Internet els ha portat a una decadència econòmica que la crisi ha agreujat i que ha comportat acomiadaments abundants i generalitzats.

La premsa escrita és el mitjà que, donada la inexistència de diaris de propietat pública, presenta menys possibilitats de ser modificat per les polítiques governamentals. I no parlem només des de la legalitat, sinó també des de l'ètica democràtica, perquè possibilitats més o menys legals d'*orientar* els diaris des del poder també n'hi ha. Entre nosaltres, el cas més flagrant ha estat el boicot publicitari a què la Generalitat governada per Eduardo Zaplana va sotmetre els diaris *Información* i *Levante* durant anys, fins que el Tribunal Superior de Justícia va obligar a pagar prop de 50 milions de les antigues pessetes en indemnitzacions.

Una altra manera d'ofegar les publicacions incòmodes per al poder ha estat l'eliminació de les ajudes a la premsa en valencià. Al llarg del mandat socialista, entre 1982 i 1995, la Generalitat va concedir 102 milions de pessetes (al voltant de 600.000 euros) en ajudes a la premsa en valencià. Unes ajudes ben minses, però que van ser totalment eliminades amb l'arribada del PP al poder. Trigaren més de 10 anys a reaparèixer, a través de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i amb un import encara més esquitit, que el 2009 va ser de 120.000 euros. El mateix any, la Generalitat de Catalunya va atorgar 7 milions d'euros i el govern d'Euskadi al voltant de 5,7 milions. Fins i tot la Xunta de Galícia, governada pel PP, va concedir a la premsa en gallec 3,5 milions d'euros al llarg del 2009.

A banda de la competència que suposa Internet, els periòdics tradicionals s'han trobat els darrers anys amb els diaris gratuïts. De les moltes iniciatives que n'hi ha hagut, només tres s'han consolidat al País, sobretot a la ciutat de València: *20 minutos*, *Qué* i *ADN*. El primer és propietat d'un holding internacional, el segon pertany a Vocento i

el tercer al grup Planeta. Els intents valencians no han persistit, per més que foren de dreta —a voltes quasi d'ultradreta— com demostren els casos de *Minidiario* o *El Micalet*.

L'abast del present treball ens impedeix ocupar-nos de la premsa no diària, de la qual n'hi ha una gran varietat al País Valencià. Els darrers anys, aquest conjunt de publicacions s'ha vist molt enriquit amb les revistes per als immigrants romanesos, equatorians i de moltes altres procedències.

LA RÀDIO

Al País Valencià hi ha en aquests moments 197 freqüències de ràdio autoritzades (no significa que hi haja 197 emissores, perquè les d'àmbit comunitari emeten per més d'una freqüència) a les quals cal sumar un bon nombre d'emissores que no disposen d'una freqüència assignada i que, per consegüent, podríem qualificar d'al·legals, il·legals o pirates (unes 400, segons l'Asociación Española de Radio Comercial). A més, hi ha les emissores municipals; segons la Generalitat, n'hi ha 46, però diversos estudis de camp han demostrat que només 31 emeten amb regularitat.

A diferència de la premsa escrita, en el pastís radiofònic sí que hi ha una important participació pública. De les 197 freqüències legals, l'Estat central disposa de 50 a través de RNE; la Generalitat en té 18, de les quals 15 emeten la programació de Ràdio 9 (també amb desconnexions locals) i 3 la de Sí Ràdio. De les 92 freqüències privades, 89 són per a ràdios comercials i 3 tenen una llicència cultural. Pràcticament la meitat de les ràdios comercials (un 46%) es troben en mans del grup PRISA-Unión Radio (cadenes SER i Dial, Los 40, M-80); un 20%

són de l'Església Catòlica (cadena COPE i cadena 100), i el grup Planeta-Antena 3 disposa d'un altre 20% per a les seues cadenes Onda Cero i Europa FM. Encara està pendent de resolució el concurs convocat per la Generalitat el 2007 per atorgar 31 emissores privades noves, al qual s'hi van presentar 111 empreses.

Les audiències es corresponen més o menys amb la quantitat d'emissores en allò que respecta a la ràdio privada: gran predomini del grup PRISA, seguit de la COPE i del grup Planeta. En canvi, no es manté la mateixa proporció quan parlem de públiques i privades. RNE, que té més freqüències que PRISA, està per davall dels tres grans grups privats. Pitjor és el cas de Ràdio 9, amb la meitat d'audiència que RNE.

LA TELEVISIÓ

En termes generals, el marc jurídic de la televisió es semblant al de la ràdio. És a dir, hi ha canals públics i en el cas de la televisió privada cal una llicència per emetre. Però això només s'aplica a la dita televisió digital terrestre, la de tota la vida per molt que ara es rep a través d'un descodificador de TDT. El panorama televisiu, encara que es concentre en aquest sector, no es limita ni molt menys a ell. Ja fa anys que funciona la televisió via satèl·lit i el cable, tecnologies a les quals s'ha afegit Internet. En qualsevol de les ciutats grans es poden sintonitzar un mínim de 50 emissores a través de la TDT, però amb una antena parabòlica o via Internet les possibilitats es compten per milers.

Ací ens limitarem, per tant, a les emissions convencionals, que són les que tenen una certa ordenació administrativa i en les quals hi ha una important presència del sector públic. Un sector que, com en el cas de

la ràdio, està constituït tant per la televisió estatal com per l'autònoma, amb l'afegit de les emissions de TV3. Unes emissions que, per cert, han quedat força limitades pel tancament recent, a mans del govern Camps, de molts dels repetidors instal·lats fa més de dues dècades per Acció Cultural del País Valencià.

En aquest camp d'estudi, la qüestió central és la situació de la TVV, tant pel seu volum com per les expectatives que havia suscitat la seua creació i per la situació que travessa, en línies generals, des que la controla el PP. Dit en unes poques xifres, les pèrdues de l'any 2009 van ser de 175 milions d'euros (279 si sumem la ràdio i l'Ens Públic) i el deute total acumulat pel grup RTVV supera ja els 1.200 milions d'euros. La situació, segons l'auditoria d'Ernst & Young és de fallida tècnica i només els avals de la Generalitat Valenciana eviten el concurs de creditors.

La veritable raó d'aquesta fallida econòmica rau en la utilització que la Generalitat ha fet de RTVV com a caixa B per pagar factures inconfessables. Durant anys el PP s'ha negat a facilitar —a les Corts Valencianes!— desenes de contractes que l'oposició li demanava, però a hores d'ara les proves comencen a sortir a la llum. Les primeres a fer-ho han sigut les relacionades amb la visita del papa Benet XVI a València el 2006. Segons l'informe judicial, TVV va pagar —per mitjà de contractes fraccionats irregularment per tal de poder adjudicarlos a dit— 14,7 milions d'euros, dels quals almenys un es va perdre pel camí en direcció a la trama Gürtel.

A més, el mateix any, la televisió de tots els valencians va regalar a diversos clubs de futbol, sobretot el València i el Vila-real, no menys de 70 milions d'euros, per la via de

comprar els drets d'emissió dels seus partits per uns 140 milions d'euros i revendre'ls immediatament per la meitat. Ja havia fet el mateix el 2003 i ja havia estat advertida fins i tot per la molt dòcil Sindicatura de Comptes: «caldria que els expedients d'adquisició de drets d'emissió de retransmissions esportives inclogueren informes que motiven la necessitat o conveniència de la seua contractació i valoren la raonabilitat dels preus acordats».

A pesar d'aquests dèficits fabulosos, l'audiència està en nivells mínims i el paper de la TVV com a motor de la indústria audiovisual valenciana és nul. La llengua autòctona ha quedat limitada als informatius i a alguns programes que es poden comptar amb els dits d'una ma. Aquest és potser el més greu dels incompliments de la Llei de Creació de RTVV, perquè en el primer apartat del seu article 2 estableix que la primera finalitat de RTVV és *la promoció i protecció de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana*. Però no oblidem tampoc la manipulació informativa. Des que no existeix Comitè de Redacció a TVV, és difícil quantificar-la, però els sis voluminosos informes anuals (1997-2003) que aquest organisme dels periodistes va elaborar són una crida desesperada a l'autoconsciència dels valencians. Copsar el grau de manipulació està a l'abast de tothom, n'hi ha prou de fer la prova i mirar un informatiu, però per a una aproximació més científica es pot consultar la tesi doctoral de Yolanda Verdú, *Sesgo y encuadre en las noticias de TV (mecanismos de manipulación periodística a propósito del urbanismo y del agua en los informativos de Canal 9)*, Universitat de València 2008.¹

Els problemes amb la televisió no es limiten a TVV. La reconversió de RTVE ha comportat que els Centres Territorials,

entre ells el valencià, hagen quedat reduïts a simples corresponsalies, i a més mal dotades. Amb una plantilla reduïda escassament a 39 treballadors –34 a València, 3 a Alacant i 2 a Castelló, que han de cobrir tots els torns dels 7 dies de la setmana– difícilment pot atendre ni tan sols els requeriments dels Telediaris, que són la prioritat absoluta. L'informatiu territorial es manté encara, però està confeccionat amb una falta de mitjans realment esgarriosa. La resta de cadenes estatals tampoc no mantenen una estructura al País més enllà, si a tant s'arriba, de la figura del corresponsal.

INTERNET

Una investigació universitària (vegeu l'apartat *Agraïments*) ha estudiat 290 cibermitjans valencians; indubtablement, n'hi ha molts més, però la mostra escollida sembla suficientment representativa. D'aquests més d'un 70% són la seqüela en Internet de mitjans que tenen l'origen i la casa mare en un mitjà convencional, ja siga escrit o audiodivisual. Un altre percentatge interessant és que només el 13% són públics, la majoria com a ciberespill d'emissores municipals. També cal destacar un altre 4% que són de titularitat privada, però de caire social o comunitari, com ara associacions culturals o grups ciutadans.

Una altra dada d'interès és que dues terceres parts dels cibermitjans analitzats utilitza exclusivament el castellà, i l'altre terç fa servir les dues llengües oficials o s'expressa únicament en valencià. Però l'ús del valencià està molt decantat: del total de mitjans en aquesta llengua, tan sols el 7% són privats.

De moment, és massa d'hora per extraure conclusions definitives, com no siga que el camp d'Internet –en principi tan

prometedor– està seguint el mateix camí que els seus germans grans. Fins i tot en l'ús abusiu dels mitjans públics per part dels governants. Diversos consellers, per exemple, tenen blocs allotjats a les webs oficials de les «seues» conselleries, des d'on s'esplaien i critiquen els socialistes amb tota naturalitat.

EL FUTUR NO ESTÀ ESCRIT: IDEES PER REDREÇAR EL DESASTRE ACTUAL

UNA PRIMERA QÜESTIÓ: MITJANS PÚBLICS *VERSUS* MITJANS PRIVATS

Des de la restauració de la democràcia a Espanya, la tendència creixent ha estat la disminució en el nombre i el pes dels mitjans públics de comunicació en benefici dels privats. Sembla que es tracta d'un procés inevitable i fins i tot desitjable, almenys des de qualsevol posició política de les que obtenen representació parlamentària. Aquestes forces ho justifiquen dient que, per a la immensa majoria de la ciutadania, l'existència de diaris de propietat pública respondria a un estatisme desfasat, i tan fora de lloc com la creació d'empreses públiques de fabricació d'automòbils o de rentadores. Però, al mateix temps, governs regits per aquests mateixos partits promouen i mantenen ràdios i televisions públiques sense cap rubor i sense que la majoria dels ciutadans se n'estranyen, ni protesten pels elevats dèficits que han de sufragar amb els seus impostos. I no només això: nombrosos ajuntaments de tots els colors polítics publiquen butlletins d'informació municipal que sovint ultrapassen la pura

actualitat del consistori per donar cabuda a opinions sobre temes d'àmbit superior. Això per no parlar de les publicacions universitàries, científiques i culturals de tot tipus que compleixen una funció social irrenunciable. Es mire com es mire, es tracta d'una autèntica premsa pública, encara que no siga diària.

El primer debat, almenys el que més estimulen els propietaris de mitjans privats, és si ha de continuar havent-hi mitjans de comunicació de propietat pública. En un cas com el nostre, l'existència d'una llengua autòctona amb estatus d'oficial i en situació d'inferioritat, quan no en retrocés, proporciona una poderosa raó per a l'existència de mitjans públics. Un altre gran argument és el del servei públic, l'oferta d'uns continguts poc rendibles des del punt de vista econòmic –i per tant poc o gens abellidors per als privats– però d'alta rendibilitat social. Ara bé, la raó fonamental per a defensar l'existència de mitjans públics és la Constitució, tant l'espanyola com l'europea. Més endavant veurem què diu l'espanyola. Assenyalarem ara que el Protocol 27 del Tractat pel qual s'estableix una Constitució Europea diu que «el sistema de radiodifusió pública dels Estats membres està directament relacionat amb les necessitats democràtiques, socials i culturals de cada societat i amb la necessitat de preservar el pluralisme dels mitjans de comunicació». Per això, el Parlament Europeu va aprovar el 2010 una resolució sobre el servei públic de radiodifusió en l'era digital en la qual, després de reiterar que el model europeu està basat en la convivència entre mitjans públics i privats, «recorda als Estats membres els seus compromisos amb aquests criteris europeus i els insta a proporcionar un finançament adequat i estable als

mitjans de comunicació de servei públic, de manera que puguin complir la seva comesa, garantir la seva independència política i econòmica, contribuir a una informació inclusiva i a la societat del coneixement i evitar la divisió entre els que tenen informació i els que no en tenen».

De manera més diplomàtica que nosaltres, el Parlament Europeu recorda també que les empreses privades, per definició, tenen com a finalitat el benefici econòmic, no la garantia del dret a la informació. Una empresa de comunicació no és diferent, en essència, a qualsevol altra empresa: fabrica un producte que ha de col·locar en el mercat al menor cost i amb el benefici més gran possible, sempre que complisca uns mínims requeriments de qualitat. La llei pot perseguir els mitjans que difonen falsedats, com els empresaris que fabriquen rentadores defectuoses, però no pot fer res contra els que només fabriquen rentadores de color morat. De la mateixa manera, difícilment podrà fer res contra els que es limiten a contar només allò que els interessa com a empresa o, simplement, a omplir els informatius amb banalitats.

El lliure joc del mercat tampoc no és prou garantia d'informació veraç, entenent com a tal una informació que, a més de no ser falsa o tendenciosa, siga completa i entenedora. La competència és fictícia des del moment que totes les empreses periòdiques coincideixen en la defensa del sistema capitalista, com a part d'ell que són. El mateix Parlament Europeu alerta que «els accelerats processos de concentració que estan produint-se estan creant poderosíssims grups privats transnacionals, la qual cosa representa el risc de reduir el servei públic radiotelevisiu a una funció marginal». Sobretot, quan, com diu també, la propietat

dels mitjans de comunicació privats no és transparent en tots els Estats membres.

A més, encara que hi haja un evident mercat de lectors o telespectadors d'esquerra que poden despertar l'afany de negoci d'alguna empresa, en moments de conflicte tothom torna al seu origen. N'hem tingut aquests anys de crisi una prova del tot fefaent. Les fusions i aliances entre empreses periodístiques han posat prou en evidència la primacia de l'interès econòmic sobre la línia editorial, amb casos tan cridaners com l'aliança entre PRISA i el grup d'empreses de Berlusconi.

Nosaltres pensem que només els mitjans públics poden garantir el *dret a rebre informació veraç per qualsevol mitjà de comunicació*, que és un dels drets fonamentals recollits en la secció primera (*Dels drets fonamentals i les llibertats públiques*) del capítol II de la Constitució, al mateix nivell per tant que el dret a la vida, a la llibertat, a la justícia i a l'educació. Deixar el ciutadà sense mitjans públics de comunicació seria tant com privatitzar els tribunals, convertir totes les escoles públiques en concertades o dissoldre els cossos de seguretat de l'Estat i substituir-los per empreses de guàrdies jurats. Pensem, a més, que tant el dret a la salut com el dret a la vivenda tenen una protecció constitucional més baixa que el dret a la informació —no figuren en la secció consagrada als drets fonamentals— i en canvi ningú no posa en dubte l'existència dels hospitals públics ni dels habitatges de promoció pública. Ben probablement hi hauria aldarulls de gran abast si hom volia suprimir qualsevol de les dues coses. Més encara: amb la crisi econòmica, pertot arreu han sorgit veus que reclamen una Banca pública, un concepte que ja semblava soterrat pel progrés inexorable del capitalisme.

D'on podem partir, per tant, per començar a somiar? Des de postures progressistes, si bé ho mirem, el principi de llibertat d'expressió i el dret a rebre informació veraç que consagra la Constitució *burguesa* continuen sent un punt de partida perfectament vàlid. Sobretot si el combinem amb el concepte de igualtat, que és el tret diferenciador entre el simple liberalisme i les ideologies de caire social. Des de la invenció de la impremta, no és prou amb tenir opinions que transmetre i llibertat per a fer-ho. No estem en l'Atenes de Pèricles, quan qualsevol ciutadà podia arribar de viva veu a la resta simplement parlant a l'àgora. Cal disposar de la maquinària adequada i aquesta condició introdueix una discriminació econòmica que, en la pràctica, limita la llibertat d'expressió als poderosos.

Els avanços tecnològics haguts des del temps de Gutenberg han posat la igualtat cada vegada més difícil —és més cara una emissora de televisió que una de ràdio, i aquesta més que una ciclostil— fins la implantació dels mitjans informàtics. Internet comporta uns canvis molt positius cap a la igualtat d'oportunitats comunicativa, si bé no tan dràstics com normalment es suposa. Apuntem de moment alguns dels problemes que no soluciona Internet: la creació de continguts, no la simple reelaboració, continua sent cara, en especial la recerca de la informació; la hiperabundància d'oferta no és més que una altra forma de discriminació, en la qual eixiran victoriosos aquells que tinguen més mitjans per promoure's; estem deixant ja enrera la fase *experimental* de la xarxa per endinsar-nos cada vegada més en la comercial, igual que els radioaficionats, al seu dia, deixaren pas a les grans cadenes de ràdio.

PROPOSTES PER A UNA NOVA PREMSA

Ja hem dit que no hi ha cap raó legal ni tan sols ètica perquè no puguem tornar a existir diaris de propietat pública. Altra qüestió es que es tracte d'una proposta realista. Evidentment, no ho és si pensem en diaris de paper, però no hi hauria grans inconvenients si parlem de format electrònic. Potser seria, fins i tot, una forma de donar eixida als possibles excedents de personal de RTVV, als quals més avall es fa referència. En un primer pas, es tractaria de convertir la web de RTVV en un autèntic mitjà de comunicació que aprofités les sinèrgies del grup, de manera semblant a com ho fa, per exemple, la web de la Cadena SER. Evidentment, en la seua regulació caldria evitar els elements que han portat la televisió autonòmica a ser un altaveu del govern en lloc d'un espill de la societat.

Respecte als diaris privats, les edicions en paper semblen acostar-se a la seva fi, per raons econòmiques, ecològiques i tecnològiques. La funció de l'Administració és únicament ajudar-los a donar el pas definitiu a l'electrònica, però les ajudes no es poden concedir de manera indiscriminada. La llibertat d'expressió no empara, per exemple, la incitació a l'odi racial ni la discriminació sexual, igual que no protegeix l'apologia del terrorisme. La decisió sobre a quins mitjans donar suport i a quins no és una qüestió extremadament delicada, donat que es pot convertir fàcilment en censura ideològica. Per això, és imprescindible la creació d'un òrgan independent de l'Administració i de les empreses periodístiques, a l'estil de l'encara nonat Consell de l'Audiovisual.

Les publicacions culturals, científiques i qualsevol altra d'interès social han de tenir

ajudes el més automàtiques i menys gracies que siga possible. De la mateixa manera, és imprescindible multiplicar les ajudes a la premsa en valencià, vist l'ús tan escàs que es fa de la nostra llengua i, allò que és més preocupant, la tendència a disminuir.

PER UNA NOVA RADIOTELEVISIÓ

Dos serien els eixos d'una política de caire progressista respecte a la televisió, que es poden aplicar, *mutatis mutandis*, a la ràdio. D'un costat, la conversió de TVV en una cadena plural, autònoma del poder executiu, ben finançada, íntegrament en valencià i dedicada al servei públic. Per cert, donades les controvèrsies sobre el significat d'aquesta expressió, ens remetem al que figurava, *avant la lettre*, en el manifest fundacional de la BBC: servei públic significa no limitar-se a satisfer els gustos de l'audiència sinó anar refinant-los a poc a poc. D'altra banda, caldria actuar sobre les concessions de TDT: amb les actuals per garantir que respecten les condicions de la llicència i, en cas contrari, procedir a la revocació; amb les noves que es puguem concedir, per garantir que es compensa la greu desviació ideològica que ha comportat l'adjudicació de les actuals (bàsicament d'amiguisme i amb un biaix ultraconservador que fa feredat).

Respecte a la TVV, la primera trampa que hauríem d'evitar és considerar que el camí correcte ja l'ha traçat RTVE i que només caldria adaptar-lo a la situació valenciana. És cert que la reforma de la radiotelevisió estatal ha comportat un canvi històric, en especial per la seua definició com a servei públic, el canvi del control governamental pel legislatiu i la renúncia a la publicitat (i per tant a les pressions i disfuncions creades

pel mercat). Però no és menys cert que el procés de reducció de costos s'ha fet, entre altres procediments, mitjançant la jubilació indiscriminada de tots els majors de 52 anys —que acumulaven bona part de la experiència del mitjà— i afavorint les subcontractes amb productores privades, que imposen pitjors condicions laborals als treballadors.

En el cas de TVV, hi ha veus que reclamen també una ràpida i contundent reducció en el nombre de treballadors. És cert que la política de personal al llarg del mandat del PP ha sigut catastròfica i, sobretot, nepotista. Però és ocios parlar de la plantilla si abans no es defineix el producte que es vol fer. Pot sobrar bona part del personal si s'opta per la producció externa però potser no hi haurà suficient plantilla si es pretén omplir de producció pròpia de qualitat les quatre cadenes actuals, consolidar l'oferta en Internet i preparar les noves tecnologies. És una qüestió de model, i això és el primer que cal definir.

D'entrada cal defensar una televisió valenciana íntegrament en valencià, sense més dilacions. L'oferta en castellà és tan aclaparadora que no admet cap excusa; d'altra banda, l'ensenyament del valencià a les escoles supera ja el quart de segle, de manera que podríem afirmar sense temor que no hi ha cap ciutadà valencià que no entenga la llengua autòctona. I l'eterna excusa que una emissió íntegrament en valencià reduiria l'audiència té menys sentit que mai a la vista de les xifres actuals; en tot cas, igual la feia pujar. La defensa i el prestigi social del valencià és la primera i més important de les raons per a l'existència d'una televisió pública autonòmica. I, a pesar de totes les limitacions en l'ús de la llengua, a les manipulacions informa-

tives, als abusos partidistes del mitjà i a la degradació de la seua qualitat, la TVV ha resultat útil en aquest sentit. Sense la TVV, fins i tot sense aquesta TVV, hauria resultat molt més difícil l'actualització —i sobretot la penetració social d'aquestes actualitzacions— d'una llengua que amenaçava de convertir-se en un fòssil folklòric en un món en canvi accelerat.

Defensem també, en estricte compliment de la llei, un equilibri entre la producció pròpia i el foment del sector audiovisual valencià. Però sector audiovisual valencià no vol dir productores *amigues*, creades al caliu dels capitosts de la televisió i que en moltes ocasions i per raons inconfessables —tornem al cas Gürtel— resulten més cares que la producció pròpia. Defensar la producció pròpia no és encarregar programes que es podrien fer millor i més barat en el Centre de Producció de Burjassot amb el personal propi de la TVV. Defensar la producció pròpia és produir eixos programes i, a la vegada, pagar de manera correcta a les petites empreses audiovisuals que malviuen a les comarques valencianes i que haurien de tenir com a una font principal d'ingressos el subministrament de notícies i reportatges per a la TVV. És també encarregar a empreses valencianes, a preus justos i competitius, les produccions que TVV no està en condicions d'efectuar, com ara els dramàtics. Sèries —*L'Alqueria Blanca* n'és una bona mostra i una excepció en el panorama actual— ubicades temàticament i territorial al País, en les quals els valencians puguem reconèixer la nostra identitat i valorar-la.

Perquè això és també servei públic, no únicament transmetre les sessions de les Corts Valencianes, com alguns tendeixen

a simplificar. Ni tampoc, com passa ara, convertir els informatius en un aparador de totes les festes possibles, siguen tradicionals o acabades d'inventar per uns estiuejants desficiosos. Amb la reclamació que TVV es dedique al servei públic no estem demanant una televisió rànica i avorrida, sinó una forma moderna i imaginativa d'assolir els objectius que marca la Llei de Creació. Tornar als principis fundacionals de la TVV, que eren fonamentalment prestigiar el valencià com a llengua moderna i afavorir que els valencians ens coneguèrem els uns als altres, amb l'accent de cada comarca i les peculiaritats de cada poble. Ara és molt fàcil dir que la tele sempre ha sigut igual de roïna i de castellanitzada, però cal recordar que, a banda de possibles errors històrics, com donar les pel·lícules en castellà, la màxima expressió de *telefem* de l'època fundacional era el concurs presentat per Joan Monleón. Ja el voldríem ara!

Perquè de la mateixa manera que aquella *paella russa* participava llavors de la moda dels concursos i al mateix temps se'n distanciava i ironitzava sobre ells i sobre els tòpics valencians, la televisió pública pot aprofitar la moda actual del *reality* per tornar als seus principis fundacionals. Si sèries de ficció com *L'Alqueria Blanca* tenen èxit i reportatges del tipus *Callejeros* també, per què no combinar-los en produccions que impliquen barris o pobles sencers? Imaginem una sèrie sobre els problemes del Cabanyal de València, protagonitzada pels propis grups de teatre aficionat que hi ha al barri i amb un fum de veïns fent d'extres... Massa somiar, potser. En un pla més convencional, diríem que TVV s'hauria d'interconnectar amb el sistema educatiu, coproduint continguts científics i culturals amb les universitats i entrant a les escoles.

Un exemple recent del programa *Medi Ambient* pot il·lustrar el què diem. Aprofitant la celebració la V Setmana de la Biodiversitat, durant la qual desenes de biòlegs *pentinen* un territori per catalogar totes les espècies animals i vegetals presents, el programa es va posar d'acord amb una escola pública de Torrent per reproduir l'experiència en un paratge pròxim al centre escolar. Els xiquets eixiren al camp per fotografiar tot allò viu que hi trobaren, acompanyats per un equip del programa, que els va gravar. Una setmana després, van veure per la tele el reportatge dels científics *de veritat* i a continuació el seu. A banda d'aprendre tot un conjunt d'habilitats –des de la recerca d'indis de vida i els trets diferencials dels éssers vius fins una mínima tècnica fotogràfica i un mínim vocabulari de natura en valencià– l'efecte estimulador sobre els xiquets fou molt notable: mesos després continuen parlant-ne i han escrit emocionades ressenyes a la revista de l'Escola. Per a la seua vanitat, és com si hagueren aparegut en *Gran Hermano*; per a la seua formació, les conseqüències seran, sens dubte, molt més interessants.

És també molt important que es normalitze la situació de TV3 al nostre territori a través d'un *multiplex* específic de TDT en el qual hi puga tindre cabuda també la televisió balear IB3. Tant el Govern central com els d'aquests dos territoris han donat el seu vistiplau a l'intercanvi de senyals entre totes les televisions de parla catalana, però l'executiu de Camps no ha fet una altra cosa que boicotejar el procés.

En allò que fa referència a les televisions privades, poc es pot fer des dels poders públics locals i autonòmics, com no siga generar informacions interessants per a la resta de l'Estat. Interessants i positives, podríem

afegir, perquè ara els valencians ja som molt sovint objecte de la notícia però per raons ben diferents. I, evidentment, vigilar que el seu producte respecta, a més de la llei, uns mínims de qualitat que haurien de ser establerts i controlats pel Consell Valencià de l'Audiovisual, si algun dia arriba a ser creat.

Finalment, les televisions comarcals poden semblar desfasades en un món global però, ben al contrari, tenen més sentit que mai. L'espectador tendeix a seguir els grans esdeveniments mundials en les cadenes estatals, però quan plou continua acudint en massa a Canal 9, perquè es allí, malgrat tot, on trobarà el detall de les precipitacions i podrà conèixer la predicció de manera més localitzada. De la mateixa forma, hi ha un fum d'informació comarcal i local que TVV, per bé que fes les coses, mai no podria cobrir. I no parlem només de notícies sinó de debats: les televisions locals poden complir el paper que tenia l'àgora atenenca. Si han d'emetre per TDT, per cable o per Internet ja és una altra qüestió, una qüestió que potser deixarà de tenir sentit en molt poc de temps gràcies als avanços tecnològics i a la progressiva alfabetització digital de la ciutadania. Una alfabetització que, esperem, li servirà també per destriar cada vegada millor el gra de la palla, i la palla de les herbes tòxiques que alguns intenten incloure en la nostra dieta comunicativa.

Agraïments

Ha sigut clau per a l'elaboració d'aquest paper la participació de diversos professionals del sector de la comunicació, que prefereixen mantenir l'anonimat. Per això en el text s'utilitza de tant en tant la primera persona del plural. Encara que del present treball només es pot responsabilitzar qui el signa, moltes de les afirmacions provenen de converses amb diversos treballadors del sector periodístic i responen a l'opinió generalitzada d'aquest grup de col·legues, als quals l'autor agraïx l'aportació de documents, d'experiència pròpia i, molt especialment, la seva paciència i dedicació en una època on l'individualisme i la defecció avancen com la pesta negra.

També ens ha estalviat infinitat d'hores de recerca d'informació un llibre coordinat pel professor Guillermo López García (*El ecosistema comunicativo valenciano*, València, Tirant lo Blanch, 2010), en el qual han intervingut una vintena d'investigadors i docents de quatre universitats públiques valencianes i que resulta del màxim interès per a qualsevol persona interessada en aquest tema. ▢

1. Vegeu també, de la mateixa autora, «El biaix de les notícies. Un exemple de Canal 9», *L'Espill* 29 (tardor 2008).